

СЕЉАК.

ГОДИНА VI.

ИЛУСТРОВАНИ НЕДЕЉНИ ЛИСТ

21. НОВЕМБРА.

Н. САД.

за целокупну економију, умјетност и обртност.

1867.

Годишња предплата:
у Аустрији 5 фор.

Издаје и уређује: *Др. Ђорђе Радић.*

Годишња предплата:
у Србији 50 гр. ч.

Иzlази сваког понедељника на по
табака и доноси илустрације и прилоге.
Овогодишњи предбројници добивају на дар
књигу: ВОЂА при ГАЗДОВАЊУ.

Бр. 46-47.

Предплата се шаље уреднику „Сељака“ у
Н. Сад, али се може предплатити и код
уредништва „Напредка“ и „Данице.“
У Београду код књижара г. В. Валожића.

Париска светска изложба.

I.

Пут у Париз био је за свакога од превелике важности, јер он није у Париз, него — у цео свет отишао.

Онима, који су у кругу своје породице дома остали, тима ове редке пишем.

У место да су скуп онај пут учинили и скупо се у Паризу ранили, молим само да ме пазљиво саслушају: што ћу им о тој изложби приповедити. Није асна читаоче! мораћеш у мислима себи представити оно, о чему ћу да ти причам, и у мисли ходај самном, заједно по изложбеној палати и чаробној оној башти.

Ја сам довољно Србаља на изложби нашао, пак они, који су све самном заједно видели, нека пресуде, јесам-ли истину овде рекао.

Прве наредбе за ову светску изложбу почеше 1. августа 1865. године. Ђенерална комисија, која је за уређење одређена била, позвала је из целога света оне људе, који су ради шта изложити, и то да се до 31. октобра исте године пријаве. Држава је била већ давно склоњена, да године 1867. такову једну изложбу уреди. Код такви светски послова увек је саветно пре започети, нег што би други на

почетак и помислили. Може бити да ћемо за једну ил' две године дана дознати, у којој ће земљи следећа светска изложба бити.

Нико на то немисли, да су сваке свеобщте славе и радећем човечанству најбоље дошле. „La Vie des Champs“ новине које од 15 година у Паризу излазе, биле су једине, које су доказивале, да ће се на марсовом пољу најлакше сазидати палата и башта за једну светску изложбу; све друге новине опровргаваше, док се неуверише да ствар лако напредује.

На питање, дали је „Марсово поље“, на ком се изложба сада налази, за војску необходимо нужно, одговори ратни министар да му није нужно, и да у околини Париза довољно места има, које он за вежбања војника употребити може. Кад је цар Наполеон последни пут у изложби бијо, запитао је „дали ће моћи она зданија преко зиме без штете тамо остати, гди се сада налазе“, одговорише му да могу. Из та два питања може човек закључити, да је француска влада намерна, оставити палату и зданија и за даље.

У исто време поделише с' преда овамо целу изложбу у 9 одељења и 95 разреда, којима се после и једно 10. одељење придружило, на које ћу доцније

појединце доћи. За свако одељење беше комисије наименоване, које су послате ствари пресуђивале.

Ђенерална комисија састоји се из 60 чланова, а председник јој је принц Наполеон из прва био, а кад је он захвалио, онда дође на његово место десетогодишњи царски принц или престолонаследник. Али права душа целог предузећа беше Ђенерални комесар Ле Пле, који је не давно савјетником постао.

Издавање је оцењено било на 20 милиона франка, од којих је правитељство 6 милиона одобрило, варош Париз такођер 6 милиона, а остали 8 милиона дало је једно друштво, које је на себе примило да за исплату добро стоји. Ако би што остало од тога новца, тај ће се онда поделити држави, вароши Паризу и ономе друштву.

Као што сам ја извештен, било је велика сувишка јошт за први 15 дана, а изложба је била отворена до 31. октобра. У средњу руку узето је, да је сваки дан било 60—80.000 посјетилаца, а сваки је плаћао за сваки улазак по 1 франак, а осим тога је било више од 2 милиона људи који су се за цело време изложбе предплатили.

Марсово поље.

Марсово поље сачињаваше јошт око половине 1865. године једину четвороуголну празну пустару на јужно-западној страни Париза, између реке Сење и војничке школе (грдне једне касарне), у обиму од једног доброг сата. Проста војничка обучавања прекидаше само тамошњу тишину. Храбри војници могаше само одржати тамошњу врућину преко лета и несносне ветрине преко зиме, који се на оној пустари упражњаваше, на којој ни једна биљка честито растети немогаше. Ова жалоста пустара, на којој се само по некоја палинкара и крчма налазила, носила је име Champs de Mars (Campus Martis, марсово поље).

Небројена множина раденика осили се сада на тој пустињи. Све је овде преокренуто, подкопано, фундаменти се зидају и дуги редови гвоздену кола прекрсташе ово поље. Све је страховито оживило. Паризлије врвише томе пољу, да виду створење новог света. Преко пута марсовом пољу било је опет хиљадама и хиљадама људи, који неуморно дугачко једно брдо одкопаше, да ту земљу овамо употребе: — читаоче! нема више тога брда, а марсово је поље сад на изменце бреговито. Јако се сумњало, дали ће на том месту икада моћи једна светска изложба бити . . . Али је и удивљење големо било, кад је грдан и прегрдан овај посао свршен бијо. Ова је изложба била отворена као што је и објављено 1. априла (20. марта) 1867.

Изложбена палата.

У средини марсовог поља сазидана је од самог ливеног гвожђа и стакла, изложбена палата. Цело марсово поље износи 112.000 квадратни фати, а палата сама заузима 49.600 квадратни фати.

Састав те, од самог ливеног гвожђа и стакла начињене палати, није ништа особито у архитектонском смислу, изузимајући његове величине. Створ му је овалан, као једно јаје, од једнега спрата, и састоји се из 6 округли галерија, које се око средоточија налазе. Најкрајња, дакле најдужа галерија је од прилике 107 стопа широка. Она је и најколосалнија од свију галерија и препуна је сваковрстима машинама.

Друга галерија, средини идући спремна је за неуражене твари (Matèries premières, Rohstoffe), такођер велика.

Трећа галерија има у себи небројени ствари, које човеку за одело служе. Ко би избројао само оне ствари које се тамо налазе? . . .

Четврта је напуњена са кућевним намештајем, и свему оном, што би се на потребу кућевну у ма ком смислу односило.

Пета садржава производе слободних умјетности, а на послетку

Шеста има производе лепих умјетности.

Сасвим до краја има јошт један простор, ког би седмом галеријом назвати могли, и који у себи оне предмете садржава, који се на повјестницу разних послова односе. — Тако би се исто могао и онај око палате налазећи се и под кровом стојећи округ за осму галерију узети, где се каване, пиваре и крчме свију народа налазиле, као одељење јела и пића. У сред палате била је једна врло лепо и укусно уређена башта, у којој се је од гледања уморен човек одморити могао.

Множина гвожђа и стакла, које ову палату сачињаваше прелази већ у приповест. Ми ћемо то другим листовима оставити, да се они са статистичним бројевима занимају, а ми ћемо се пожурити да оно приповедимо, што смо у економском одељењу за нас занимљивог нашли.

Да би пак обширнији опис целог дати могли, и читаоцу боље ствар разложили, примјећујемо, да су оне главне галерије пресећане са небројено сокака, који су из оне баште кроз галерије водили.

Ове две системе галерија, које су се непрестано прекрштале, допушташе, да се је сваки човек могао око сваког ћошка (рогља) палате слободно окретати. Ови су сокаци уједно и зато служили, да се изложбе разних земаља једна од друге одеде. Свака земља на овоме свету, свака народност (осим Србије и Србаља) имала је своје одељење. Највеће одељење за-

узима Француска; скоро половину целе палате, пак онда долази Енглезка, Пруска, Аустрија, сајужне државе Североамериканске, Белгија, Холанд, Русија, Швајцарска и т. д. а на послетку Румунија, Португал, Јапан, Китај јужноамериканске републике и т. д. и т. д. Ако поћеш дакле из оне баште кроз један сокак, пак доћеш до меане ил' пиваре, онда си прошао целу изложбу једне државе. А ако проћеш кроз једну галерију унаоколо, онда си прошао у једаред изложбу једног производа свију земаља и народности. Да су ти сокаци тако ваљано уређени бити морали, разуме се по себи. Нигде се немаш на басмаке пењати, свака је народност код себе и за себе, и опет са свима другима у сагласном сајузу.

О својствама добре винове сађенице и њезином отсецању с' чокота.

Множеће чокота са сађеницама, сада је много познатије и уобичају, но што је у старом добу било, а и много јефтиније од сваког другог начина множења, а што је најглавније: врло је напредно.

Добре сађенице одсецај само с' јакога и снаге пунога чокота, који је 8 до 10 година стар и који је на оној земљи растео, на којој је виноград 15—30 година у добром стању стајао.

Чокот, који јошт није полак трајања свога навршио, јошт је пун растеће снаге. О таквом чокоту, од ког ћеш сађенице резати, мораш уверен бити, да једро грожђе рађа, да су му лозе јаке, здраве, и да су прошле године не само плод имале, него да је тај плод и сазрео. Кад горњи крај одсечеш, онда нека ти је лоза 1½ стопу дугачка, или јошт дужа, које од земље и топлоте онога предјела и земље зависи, у којој ћеш лозу усадити, а кад је усадиш, онда нека ти најмање с' 2 чланка (ока) изван земље стоји. Сваку пак одсеци или с' комадићем старе лозе или најближе до прве пупе.

Ми смо дужни при целој овој ствари све навести што је нужно, да оно постигнемо што желимо.

Први нам је посао изабрати сађенице.

Добар винодјелац не може никада бити уверен, да је све нужно испунио, ако сам винову лозу за сађење не избере. Преваре и погрешке, које се обично у овом послу догађају, треба домаћин да избегне и очи сам отвори кад ради, јер се то његове сопствене користи тиче; никад нетреба да се ослони на вештину других, нити се од кога преварити дати, јер од добри сађеница зависи сва доброта винограда. Има наравно и поштени винодјелаца, пак ће те опет преварити, ал не хотимице, него својом сопственом по-

грешком невештином, и ту варајући сам себе, вара и тебе, јер није вешт ваљане струке лозе изабрати.

Кад се секу сађенице? с' пролећа; а онда нема чокот на себи ни лишћа ни плода, пак како ћеш га познати од какве је феле? Морао би га дакле пре у плоду видети пак га забележити.

Има винодјелаца који су у избору лоза и вешти, ал неће ту вештину теби у корист да кажу и покажу, него сваку лозу, која му до руке дође без разлике одсеца, само да би могао што скорије уговорен број лоза намирити.

Домаћине! ако желиш срећан и напредан виноград имати, не ослањај се у избору лозе на друге, но на самог себе и на своје очи. Зато ако оћеш ваљан виноград да засадиш, а ти пре бербе, кад је грожђе сасвим зрело, прођи онај виноград из ког лозе оћеш, пак добро на све мотри, и само оне врсти чокота изабери, које су ти и у плоду и у здрављу најповољније, и која најјачу и најздравију лозу имају; забележи јих и у своје време порезати подај за садњу.

Кад неможеш пак од твоји пријатеља бадава лозе добити, а ти ји мораш купити. Овде ћеш јошт пре преварен бити. Продаваца има у сваком винограду, који своју лозу лепим речма хвале. Купљење и посађене лозе тек треће или четврте године после сада покажу своју доброту, или неваљалост, кад се је силни новац већ потрошио, и ствар се више поправити не може.

Јошт горе онај ради, који себи из далека сађенице доноси. Овај не само да није уверен о поштењу свога продавца, него, необзирући се на своје и оне мјестне околности од куда лозу купује, доноси је из даљни земаља, а кад овамо, а она се измете на домаћу врсту, а ти си хтео од ње што особитије. Зато је прво и прво нужно земљу своју познавати, пак онда лозу из онога предјела донети, који исту ту земљу има, као и твоја што је; јер ни једно се биље тако брзо неизметне као винова лоза — код ње мора човек све околности у обзир узети. Јер то се бар сваки винодјелац уверити могао, да има чокоћа, који на једној земљи прекрасно расте и рађају, а на другој сасвим закржљаве.

Славнији винодјелци утврдили су ово правило: да се свако биље, са севера на југ донешено, овде много пре одомаћи него оно, што је с' југа на север донешено; дакле из ладнијег предјела донешено и у топлије предјеле усађено биље пре се развијати и одомаћити може, него оно биље које је из топлији предјела у ладније одишено.

Тако је исто и с' виновом лозом.

Сад да рекнемо коју о избору најбољи лоза. Свагда такве лозе избори, које најбоље вино рађају. Најпростији, најкраћи и најизвестнији начин тражити за сађење потребну лозу или у своме собственем винограду, или у винограду свога комшије. Лозу ћеш наравно увек такову изабрати, која најбоље вино у том предјелу рађа. Кад бираш лозу, а ти избори или једну врсту, или највише две за онај виноград, од ког вино да цедиш, јер гди много врсти грожђа у једном винограду има, као што је то код нас понајвише, ту никад вино права укуса, ни права лица нема; а ако ћеш који чокот особитије врсте за своју домаћу потребу, њу сади поред стазе у виду чардаклије; ал прави виноград нека ти никад није смешан. Не прави право вино множество сходни струка чокоћа, него прави избор лозе, које понајвише и најбољег вина рађају. Ако оћеш више врсти вина да имаш, а ти можеш и више врсти лоза садити, ал свака врста нека засебан члан има, и никако не да је измешано у једном члану свакојако грожђе; пак у том случају и на то пазити треба, да у једном члану или бразди све оне врсте дођу, које у једно доба сазревају и у једно се доба брати могу. Ако се избере од једне или две врсте само за цео виноград, онда се неки боје да ће лако без вина остати, ако једна или друга врста једне године омане; ту онда и на то пазити треба, да се оне врсте изаберу, које су до сада увек добро рађале.

У време збирања и приправљања сађеница раздели посебице белу, а посебице црну лозу, пак ју онако сади, како којој боље угађа; јер знамо, да црно грожђе много пре сазрева од белог, пак ћемо зато бело грожђе тамо усадити гди више сунце допире; ово се особито у бреговитим предјелима на ум узети мора.

О времену сађења у идућем броју.

Кокосији јајњак и њеново легање.

Кокосији јајњак има по „Gardeners Chronicle“ од прилике 600 јајца; зато и неможе кокошка за време свога живота више од 600 јаја снети. При природном току њенога живота, који девет година траје, дели се број снешени јаја на то време овако:

Прве године снесе	15— 20
друге „ „	100—120
треће „ „	120—135
четврте „ „	100—115
пете „ „	60— 80
шесте „ „	50— 60
седме „ „	35— 40
осме „ „	15— 20
девете „ „	1— 10

Одувуд сљедује, да није вредно кокошке дуже од 4 године држати, јер број њенови доцпије снешени јаја ни рану не наплаћује коју поједу.

Кокоске лежу као што је познато 21 дан; патке обичне врсте 28 дана, морске патке 30—35 дана; гуске 28—30, ћурке 28, а паунице 28—30 дана. Да та живина у једно известно време више јаја носи, него обично шта носи, саветују неки, да се кокошке од лежања одврате и у једно тавно место затворе, пак ту слабом раном ране. Ништа грозније бити не може, но природу приморати штети на неприродне ствари, без да се тој живини довољно и нужна одмора даде. Та кућевна живина леже више јаја него дивља, и код свестног обхођења и ваљане ране могу се на то довести, да више носе, ал не треба је на то неприродним начином приморати; али је онда необходимо нужно, да се на гњизду на своји јаји за 21 дан, дакле за време лежања одмори и нове снаге задобије, јер може човек мислити, да ношење особито велики јаја при рађању велике болове проузроковати мора, јер је доказано, да кокошка за време ношења и за време лежања много од своје тежине изгуби и да се управо рећи поболе. Осим тога је кућевна живина врло дружевна, зато је од своји равни несмемо делити. — Зато ће се паметни одгајатељи, који искуства имају, чувати, да здравље своје живине непоремете. — Поред ови савјета читамо јошт у књизи, што је сад изашла на немачкоме језику под насловом: „Живина и дужности њеног господара“ од Ефела, који је и машину за легање јаја изумео, ове примјетбе: „Ја сам, вели писац, чистим држањем гњизда, рађењем с' оном раном, која у себи много угљена има и појењем са чистом водом моје кокошке преко јаја гојију, т. ј. док су на јајима лежале, а напротив кокошке мојих пријатеља онда су најмршавије биле, кад су на јајима лежале. Кад су своја подложена јаја излегле, одма су од прилике после 14 дана носити почеле на ово. То довољно сведочи, како су крпке са гњизда устале.

И овде је дакле мир условље за гојење. Ако неће одгајатељ да му кокошка јаја леже, само да му носи, онда треба такве врсте да гаје, које немају нагона за лежање, јер наше обичне кокошке оће и она јаја да излежу која су снеле.

Хамшир-ожерон крмци.

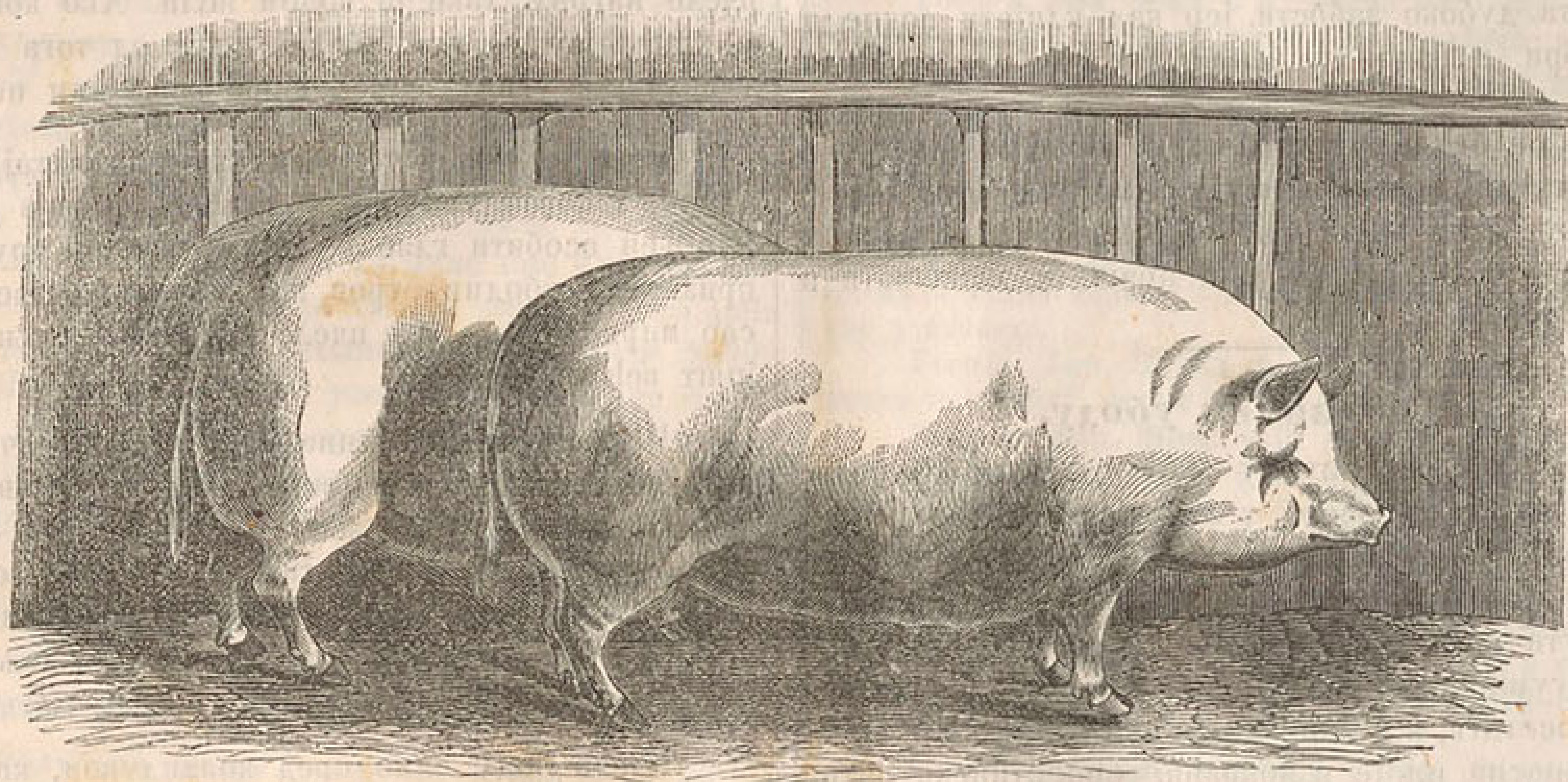
(Са паризке изложбе).

У одељењу изложени свиња била су и ова два крмка изложена. Ово су мешовите крви, и то је био нераст из Енглеке, а крмача из Французке. Од мање врсте свиња добише ови прву награду.

Крмци су ови средње величине, имају необично кратке ноге, кратке право стојеће уши, малу главу, округло тело, а леђа су горе тако права, да би човек трпезу на њи поставити могао и јаке стражње шунке. Длака има врло мало, тек гдигде се по некоја примјетити може, а боја је целога тела сасвим

бела. Из свега се види, да су ови крмци врло племените пасмине. Врло се лако ране и брзо угоје, масти има много и добра је, ма се чиме ранили, а месо је (ког врло мало има) врло укусно. За мање и веће домаће потребе од неизказане су вредности.

Њи је купио дворски касанин цара Наполеона.

Хамшир-ожерон крмци.

О времену и начину, кад и како зелен сејати и садити треба

Како снег са земље отиде, земља се процеди и мразева нестане, одма треба вредан баштован о радњи баштеној да размисља. Неможе се управо време опредјелити, кад се послови у башти започети могу; то сасвим од времена зависи. Неки пута може се већ и у месецу јануару што радити, неки пута у фебруару, а неки једва тек у марту. Зато велим, како је снега нестало, земља се одмрзла и благи се дани указали, одма треба са сејањем похитати, па макар после снега и мраза било, неће му шкодити, јер се онака зелен у почетку сеје, која зиму и мразеве подносити може.

Најпре треба почети с' грашком. Грашак зактева осредњу земљу и која није скоро ђубрена. Колико леја желиш посејати, толико и изкопај, а добро земљу уради. За грашак је доста широка леја од 3 стопе. На среди леје ове треба уздуж два јарчића с' 3 прста дубока с' мотичицом нуз уже изкопати. Један јарак од другога нека је с' једном стопом удаљен. Сад мећи по јарку зрно по зрно и то тако, да зрно од зрна с' 2 прста одстоји. Кад си га тако посејао, а ти га грабљицама загрни и лепо земљу

поравни. Кад грашак изникне, и с' једне шаке одрасте, онда га (а и пре јошт) треба од врабаца чувати, јер га тако опасу, да сасвим престане растети и једва се после подићи може.

Како грашак највише с' по стопе нарасти, одма га с' мотичицом с' једне и друге стране подгрнути треба; а ако земља за тај посао неби довољно влажна била, треба је с' вечера залити, а јутром рано подгрнути, а после, кад мало већи нарасте, треба га трском или сувим грањем потачити. После само заливати и плод очекивати треба.

Ако грашак није тачкаш, него онај мали, низки, онда га треба на леји од 4 стопе широкој посејати у 4 реда под мотичицу на кућице, као и низко растећи пасуљ, да ред од реда, управо да рекнем, да кућица од кућице на једну стопу удаљена буде. У сваку кућицу треба 4—5 добри зрна метути. После, кад с' 4 прста нарасти, треба између кућица земљу преконкати, и сваку кућицу загрнути, а кад јошт више нарасте, онда га окопати, подгрнути, и целу леју од траве опрашити ваља, ал на врабце пазити треба и зато страшила пометати. Ако би ко желио раног грашка имати, онда нека поступа онако, као што сам већ у овоме листу за пасуљ рекао.

Ко није јесенас влашац и бели лук посадио, он га мора с' пролећа одма посадити. Бели лук и влашац волу добро урађену, ал' не масну земљу. На једној од 4 стопе широкој леји треба 5—6 редова да буду, и то ред од реда да је подједнако удаљен, а струк од струка нека је с' по стопе удаљен. Како влашац тако и бели лук треба у земљу с' 2 прста дубоко забости, јер кад клијати почне, а он набубри и радо из земље искаче, пак се онда и осуши.

Кад се бели лук и влашац посади, онда треба с' грабљицама леју поравнати. Кад бели лук никне, треба га од траве чисто држати и поплиће мотичицом прашити; влашац пак чешће прашити, окопавати и загртати треба.

О пчелином убоду.

Иди слободно, тихо, у свему лагано, без брзог двизања и јасног говора, у свако доба, и у највећем лету кроз пчеле, и немој се бојати да ће те која убости, оне ће се на тебе привикнути, а ти ћеш се привикнути на њи. Дисање им је најнесносније, зато, да си сигурнији, мети руку на уста и нос, пак неће дисање осетити, а и лице ти је сигурније.

Несносна им је и мокраћа, терпентински зејтин и т. д. пак се зато гдекоји с' тима стварима мажу, да јих пчеле недирају.

Иди покрај кошница сасвим близу, а лице увек кошницама окрени, и тако ће те редко која пчела додирнути. Одлазеће пчеле најпре околу себе гледе, слабо на кога наилазе и мање боду, а враћајући се, особити ако су тешке, одма на лето слећу, и онда ће на тебе насрнути, ако си им на путу, те ће те најлакше убости.

Ако чешће међу пчеле ходаш, онда се на твоје изпарење навикну, а кад с' вечера по неки пут кроз лето у кошницу узданиш, тада се јошт пре на свога господара навикну и њему се приљубе.

Без убода непрође наравно нико, ко оће сам своје пчеле и њиов рад да надгледа. Пословица пчеларска вели: „Ко оће мед да збира и ружу да бере, тај се мора дати од пчеле и трна и убости“.

Што си при убоду ладнокрвнији, тим ћеш мање бола и отока имати. Против убода је наравно најбоље средство: одма жаоку извадити, оно место иглицом (коју увек треба код себе да имаш) убости да крв поцури, како ће с' њоме и онај отров изтећи, или само неко време са пљувачком или зејтином оно место трти, пак ће за неколико тренутака бола нестати.

Ко је отоку наклоњен, тај нека одма после убода неко време са ладним завојима рану превије, пак неће отећи. А гди је већ отечено, онде се мо-

рају топле, суве облоге облагати. Многи убоди могу, ако се на њи непази, за оне који су отоку наклоњени, опасни бити.

Ако те какав љутит рој нападне, тако лези на земљу, лицем земљи и рукама лице чувај, или бежи у какав таван жбун, или какву кућу. Ако на марву пчеле нагрну, тако ји водом поли. Ако коња пчела у главу више пута убоду, може од тога најлакше угинути, и угинуше већ више коња тим поводом.

Кога је пчела у кованлуку убола, тај нека се одма из кованлука удали, јер пчела која је убола има њен особити глас с' којим у помоћ друге пчеле призива, а убодни отров има неки својствени накисао мирис, који друге пчеле примамљује и на бодење јошт већма дражи.

Што је боља година, т. ј. што се пчеле теже из поља враћају, тим више има и отрова у оној бешекници, која се за жаоком налази, тим су већма за бодење раздражене, тим је већи бол од убода, јер више отрова у рану отиде. Што си ближе кошници тим си сигурнији од убода, а што даље стојиш, пак и на 10 коракљаји, чувај се!

Пчеле боду само пред кованлуком, кад мисле, да ко против њи иде, или кад тежке из пола долазе, пак им на путу стојиш, иначе у пољу, шуми и иза кованлука, сигуран си сасвим од убода њеног. Ако је згњечиш, бранисе свакако као и друго животно. Код кованлука опомиње пчела свакога да се удали неким зујањем и брзим летењем око главе; у том случају држи раширену руку на лице и лагано се уклањај, или се немој с' места ни мицати, она ће једном и сама отићи. Ако ти се пчела у косу уплете, а ти брзо себи помози: или је из косе избаци, или је одма у коси згњечи, док те није јошт убола.

Пчела која убоду, изгуби са жаоком и један део стражњег тела и због тога умре после једног сата. Кад дакле са пчелама имаш посла, а ти се обуци у памучне хаљине, да би пчела могла жаоку своју извући, ако би те случајно убости хтела, јер ће тим начином мање пчела угинути. Најбоље је себе онако обући, како ти веће пчеле наудити моћи, ако с' њима веће послове извршавати имаш.

Из поља дошлих пчела немаш се ништа бојати, ма да ти и на лице ил на хаљину слете, јер се оне ту само одморе, пак онда даље одлете. Такове пчеле остави да се на теби одморе, неће ти оне ништа учинити. Кад се пчеле при подрезивању кошница једном меда насисају, онда тешко боду, пак зато с' таковима пчелама боље поступати треба.

Кад треба кромпир садити.?

Код сађења кромпира треба земљу прво и прво у обзир узети. Што нашим газдама више пута кромпири труну и што су им водени, узрок је, што не пазе на време, кад ји, и у какву земљу саде.

Ако ти је дакле земља тешка, немој рано садити, јер се таква земља не да брзо од сунчане зраке угрејати, те тако семе у земљи без топлоте труне. У такову земљу никад немој пре Ђурђева дана сејати кромпир, особито ако није сасвим рана каква врста, која је и на ладније земље научена. Јер док је земља ладна, труне и семе и плод. На песковитој земљи сеј га и 14 дана пре Ђурђева, јер се песак пре угреје, те је таква земља и у то доба већ за развитак биљке угоднија. Ја сам се на добру кнеза Шварценберга сам уверио и видио, да смо у 100% више од онога кромпира добили, ког смо доцније на тешкој земљи посејали, него ли од онога, ког смо на истој земљи раније посејали.

За пролећну радњу нека и ово за опомену нашим газдама служи.

Против ушију и бува код голубова.

И голубови имају ушију и бува, а то ни од чега другог не долази, но од нечисти голубињака и хрђаве ране. Очисти дакле голубињаке и постарај се за бољу рану, пак ће ти голубови увек од тога гада поштеђени бити. Ал ако је бува и ушију у голубињаку, онда мораш голубињак изчистити. На ту цјел узми опилака од коњске копите и сумпора, пак узми једну кадионицу са жеравицом и баци опилке и сумпор на жеравицу кад у голубињак уђеш. Ово мораш више дана једно за другим чинити пак ћеш све уши и буве разтерати, а боље да се изразим и утаманим.

Нек се зна.

* Увоз леба из Саске у Ческу. Као што прашким новинама са границе чешко-саске пишу, увози се сваки дан све више и више леба из Саске у Ческу; и не може доста да се увезе, толико га траже, а тај је лебац од чешкога жита, које је при извозу за читаву форинту по мерици скупље. Разлика у цени између саског и чешког леба, није велика, или баш никака, ал зато је од истога жита много бољи лебац који се од њега у Саској прави од онога, што се у Ческој прави, зато се онај из Саске тако радо и купује. Чеси дакле не купују у увезеном лебу само своје сопствено жито натраг, него плаћају скупо посао саски брашнара и пекара.

* Гвоздени путови са коњ'ма у Русији. У Русији граде осим гвоздених путова на којима се паром вози, још и врло много побочних путова са гвозденим шинама, где ће коњи вући. Тиме подвоз ране из једног места у друго јако олакшавају.

ОДГОВОРИ.

Господ. **Јов. Мил.** у К. Мраве ћете најбоље из собе овако утаманим: Узмите један комад сунђера, ал не сасвим сувог, но гибког, пак посипте у оне његове рупице мало ситна шећера, пак га метите на оно место, од куда мрави излазе. Мрави ће на онај шећер у сунђер улазити и купити се. Кад се накупе, а ви узмите сунђер, баците га у кључалу воду, где ће сви мрави поцркати. Сад га изцедите, посипте унутра на ново шећером и метите код оне рупе, од куда мрави долазе. Овако неколико пута, пак ће те ји све утаманим.

Господ. **Јов. Здјел** пароху у Слатине. А зашто ви посласте „Вођу“ натраг с' поште?

Господ. **Лаз. Мин.** у З. Посејте детелину.

Господ. **Јос. Ник.** у Н. На пролеће.

Господ. **Мил. Мил.** у Б. Послаћу вам месеца јануара идуће године.

Господ. **Гру. Дим. Жуг.** у Л. Онај допис није за нас.

Господ. *** у * Ја би волео знати зашто се ви на онај чланак не подпишете. Чланак је добар, и употреби ћу га само онда, кад ми име кажете, јер ја ођу свакога бар именом да знам, који самном ради.

Господ. проф. **Паштрмцу у Кр.** Ја сам послао г. Радовану 12 комада „Вође“, а више предплатника с' вама заједно није ни било, дакле од њега једну изиштите, или ми јавите шта је.

ОГЛАСИ.

У дворској банти у

Каменици

има на продају:

100 комада *Paulownia imperialis* по 1—2 ф. ком.

” ” јабука и крушака по 80 нов. комад.

50 ком. зелене и модре рингло-шљиве по 80 н. ком

Код уредништва овога листа има на продају:

„С е љ а к а“

од 1863, 1864, 1865. и 1866. године по 4 фор. свака година. — Ко би их имати желио нека се што скорије пријави.

МОНАСТИР БЕОЧИН

има на продају 14 комада на избор кукурузом у-гојени свиња. Купац може их у свако доба код монастира видети и цену дознати. —

!! ПОЉОДЈЕЛЦИМА !!

20
колајни
и
10 други
НАГРАДА.

20
колајни
и
10 други
НАГРАДА.

Као произвођитељ економски справа држим за дужност моју, с' моје стране све оно чинити, да у непрестаном напредовању и бром употребљењу свију у овој струци указивајући се измишљења и поправљања, економе са све више и више бољим и савршенијим справама послужујем, и тако напредовању економском а тиме и општем благостању придодајем.

Да овој цјели од године 1841. од ког времена фабрика Стевана Видача постоји, није само мој предходник госп. Стеван Видач старији тежијо, него да истој тој цјели и ја, са непоколебимим приљежањем и постојанством наглим, и корак за кораком ближе идем, показују отликујуће медаље и награде, с' којима су моји производи, не само у нашој домовини, но и у страним земљама отликовани; једнаки доказ даје и непрестано поверење, које ми економски свет све више и више поклања, и ком се захвалити има, да је од постанка фабрике само 60.000 плугова продато.

Као од више година, тако и сад се у мојој фабрици највише плугови праве и продају; а будући да ја и друге ствари не само на зактевање но и за стовариште правим, то су у целој земљи омиљени **Видачеви плугови** највећма распрострањени, којих је сходност већ одбор 1846-те обртне изложбе са златном колајном наградијо, и који су од то доба код сваког надтицања, и недавно на лондонској светској изложби велико отличије добили. У колико ја ово отличије уважавам, у толико немогу овде пропустити, а да у тој истој мери и припознање од стране економа неуважим.

Осим разни плугова производи моја распрострањена фабрика особите дрљаче, ваљкове, справе за дробљење грудва, велике грабље за купљење сена, машине за сејање и млатење [(вршење), за људе, коње и пару], исто тако решета, сечке за сламу и репу, машину за круњење кукуруза, и за прекрупљивање, суваје, муљала и парни машина итд. које се ја обзирности економском свету отважно препоручити усуђујем, јер ја за све у мојој фабрици произведене машине и справе у смислу точна посла и сходности за годину дана добар стојим.

Видачова фабрика земљодјелски алата.

СТЕВАН ВИДАЧ.

(Vidats'sche Maschinenfabrick, Pest, Zweihausen-Gasse Nr. 9.)

Из сопственог искуства познавајући плугове особито гореназначене фабрике, можемо ји сваком економу препоручити, неимајући пред собом никаква друга интереса, но само праву истину у обзир радње и јачине Видачеви плугова. Плугови коштају без колечка: са дугачком дасчицом и 10 палаца дубоког орања 22 фр.; за тврду земљу 19 фр., за лаку земљу 16 фр. — Са краћом дасчицом: за тврду земљу 18 фр.; за лаку земљу 15 фр., најмање врсте 13 фр. Наручбине за плугове из Србије, Бугарске и околни места, прима и уредништво листа овог. Ур.